

VZÁJEMNÉ UZNÁVÁNÍ DIPLOMŮ

Svoboda usazování a volného pohybu služeb jsou základními prvky jednotného trhu, který umožňuje mobilitu podniků a pracovníků v celé EU. Aby bylo možné tyto svobody uplatňovat, je třeba, aby byly obecně uznávány diplomy a kvalifikace vydávané na národní úrovni. Za účelem jejich harmonizace a vzájemného uznávání byla přijata různá opatření a připravují se také další právní předpisy upravující tuto oblast.

PRÁVNÍ ZÁKLAD

Články 26 a 53 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU).

CÍLE

Aby se samostatně výdělečně činné osoby a kvalifikovaní pracovníci mohli usazovat nebo dočasně nabízet služby v jiném členském státě, musí být diplomy a jiné doklady odborné kvalifikace vydané v jednotlivých členských státech vzájemně uznávány a také musí být koordinována a harmonizována veškerá vnitrostátní ustanovení upravující přístup k jednotlivým profesím.

DOSAŽENÉ VÝSLEDKY

Článek 53 odst. 1 Smlouvy o fungování EU stanoví, že za účelem zjednodušení svobodného usazování a poskytování služeb může být využito vzájemné uznávání diplomů a ostatních kvalifikací, které jsou v členských státech vyžadovány pro získání přístupu k regulovaným povoláním. Zabývá se rovněž nutností koordinovat vnitrostátní předpisy o zahájení a výkonu činnosti coby osoba samostatně výdělečně činná. Odstavec 2 téhož článku stanoví, že v případech, kdy je taková harmonizace složitá, závisí vzájemné uznávání na koordinaci podmínek, jimiž se řídí výkon daných povolání v jednotlivých členských státech. Od poloviny 70. let 20. století se harmonizace vyvíjela na základě řady směrnic. Na jejich základě se právní předpisy o vzájemném uznávání přizpůsobují různým situacím. Úplnost těchto předpisů se liší v závislosti na dotčeném povolání a při jejich přijímání je v poslední době uplatňován obecnější přístup.

A. Přístup s ohledem na jednotlivá odvětví (podle povolání)

1. Vzájemné uznávání po harmonizaci

Harmonizace probíhala rychleji ve zdravotnictví, a to ze zřejmých důvodů – požadavky na odbornost a zvláště kurzy odborné přípravy se v jednotlivých zemích příliš neliší (na rozdíl od ostatních povolání). Nebylo proto těžké dosáhnout harmonizace

u velkého počtu povolání (jednalo se např. o lékaře, zdravotní sestry, veterinární lékaře, porodní asistentky a samostatně výdělečně činné obchodní zástupce). Cílem [směrnice o uznávání odborných kvalifikací](#) (2005/36/ES) bylo vyjasnit, zjednodušit a modernizovat stávající směrnice a zahrnout regulovaná povolání lékařů, zubních lékařů, zdravotních sester, veterinárních lékařů, porodních asistentek, farmaceutů a architektů do rámce jednoho legislativního textu. Tato směrnice určuje mimo jiné to, jak by měl „hostitelský“ členský stát uznávat odborné kvalifikace získané v jiném („domácím“) členském státě. Uznávání odborníků zahrnuje jak obecný systém uznávání, tak specifické systémy pro každé z výše uvedených povolání. Soustřeďuje se kromě mnoha jiných hledisek na úroveň kvalifikace, odborné přípravy a odborných zkušeností (jak povahy obecné, tak specializované). Směrnice se rovněž vztahuje na odborné kvalifikace v odvětví dopravy a kvalifikace pojišťovacích zprostředkovatelů a oprávněných auditorů. Tato povolání byla již dříve regulována odděleně samostatnými směrnicemi. Dne 22. června 2011 přijala Komise zelenou knihu o modernizaci směrnice o odborných kvalifikacích ([COM\(2011\)0367](#)), v níž navrhla reformu systémů uznávání odborné kvalifikace v zájmu usnadnění mobility pracovníků a přizpůsobení odborné přípravy a stávajících požadavků pracovního trhu. Dne 19. prosince 2011 Komise zveřejnila návrh na revizi směrnice o uznávání odborných kvalifikací ([COM\(2011\)0883](#)), který vycházel z výsledků různých konzultací a reagoval na usnesení Parlamentu ze dne 15. listopadu 2011. K nejvýznamnějším klíčovými návrhům patří: zavedení evropského profesního průkazu; harmonizace minimálních požadavků na odbornou přípravu; automatické uznávání sedmi povolání, konkrétně architektů, zubních lékařů, lékařů, zdravotních sester, porodních asistentek, lékárníků a veterinárních lékařů; vytvoření systému pro výměnu informací o vnitřním trhu umožňujícího posílenou spolupráci v oblasti uznávání diplomů. Hlavním cílem revize bylo usnadnit a podpořit mobilitu odborníků v celé EU a pomoci zmírnit nedostatek personálu v některých členských státech. Následná směrnice ([2013/55/EU](#)) byla přijata dne 20. listopadu 2013.

Během pandemie COVID-19 Komise vydala prostřednictvím sdělení pokyny ohledně usnadnění vzájemného uznávání kvalifikací zdravotnických pracovníků a zdůraznila význam jejich volného pohybu v co největším rozsahu s cílem zajistit bezpečnost pacientů ([COM\(2020\)3072](#))^[1].

2. Vzájemné uznávání bez harmonizace

Vzhledem k tomu, že u jiných povolání brání harmonizaci rozdíly mezi vnitrostátními předpisy, dosáhlo vzájemné uznávání v této oblasti menšího pokroku. Rozdílnost právních systémů zabránila úplnému vzájemnému uznávání diplomů a kvalifikací, které by zajistilo okamžitou svobodu usazování na základě diplomu získaného v zemi původu. [Směrnice Rady 77/249/EHS](#) ze dne 22. března 1977 umožnila příležitostné poskytování služeb advokátům; pro svobodné usazení byl však nutný diplom z hostitelské země. [Směrnice 98/5/ES](#) ze dne 16. února 1998 znamenala významný krok vpřed, neboť stanovila, že advokáti, kteří získali diplom v jednom

[1]Sdělení Komise – Pokyny pro volný pohyb zdravotnických pracovníků a minimální harmonizaci odborné přípravy v souvislosti s mimořádnými opatřeními v důsledku COVID-19 – doporučení týkající se směrnice 2005/36/ES. Dostupné zde: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020XC0508\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020XC0508(01)&from=EN)

členském státě, se mohou za účelem výkonu svého povolání usadit v kterémkoli jiném členském státě, a to za podmínky, že po nich hostitelský stát může požadovat, aby při zastupování nebo obhajobě klienta v soudním řízení využili asistence místního advokáta. Pokud advokáti takto působí po tři roky, získávají (pokud si to přejí) poté, co složí zkoušku způsobilosti sestavenou hostitelskou zemí, a aniž by museli skládat kvalifikační zkoušku, právo plně vykonávat své povolání. Další směrnice uplatnily stejnou zásadu na jiná povolání, například na provozovatele silniční přepravy, pojišťovací agenty a makléře, kadeřníky či architektky.

B. Obecný přístup

Vytváření právních předpisů pro vzájemné uznávání v jednotlivých odvětvích (někdy spolu s rozsáhlejší harmonizací vnitrostátních předpisů) vždy představovalo zdoluhavý a únavný proces. Proto se jasně ukázala potřeba obecného systému uznávání rovnocennosti diplomů, který by platil pro všechna regulovaná povolání nepodléhající zvláštním právním předpisům EU. Tento nový obecný přístup změnil úhel pohledu na věc. Původně bylo „uznávání“ podmíněno existencí evropských předpisů o „harmonizaci“ pro konkrétní povolání a činnosti. Poté se „vzájemné uznávání“ stalo podle zavedených předpisů pro všechna dotčená regulovaná povolání téměř automatickým, aniž by bylo třeba zvláštních sekundárních právních předpisů pro jednotlivá odvětví. Od té doby byly metody „harmonizace“ i „vzájemného uznávání“ nadále používány jako paralelní systémy. V některých situacích jsou používány jako doplňkový systém formou nařízení i směrnice ([usnesení Rady ze dne 3. prosince 1992](#) a [ze dne 15. července 1996](#) o transparentnosti kvalifikací a osvědčení o absolvování odborné přípravy). Hostitelský členský stát nesmí žadatelům zamítnout přístup k daným povoláním, mají-li kvalifikaci vyžadovanou ve své zemi původu. Pokud však příprava, kterou žadatelé prošli, trvala kratší dobu než v hostitelské zemi, může po nich být požadována určitá odborná praxe a v případě, že se příprava podstatně liší, i absolvování adaptačního období či zkoušky způsobilosti, a to dle výběru žadatele, s výjimkou případů, kdy povolání vyžaduje znalost vnitrostátních právních předpisů.

ÚLOHA EVROPSKÉHO PARLAMENTU

Dne 15. listopadu 2011 Parlament přijal [usnesení](#) o provádění směrnice o odborných kvalifikacích ([2005/36/ES](#)), v němž vyzval k modernizaci a zdokonalení této směrnice a vybídl k využívání nejúčinnějších a nejvhodnějších technologií, jako je např. zavedení evropského profesního průkazu, který by jakožto úřední dokument uznávaný všemi příslušnými orgány proces uznávání zjednodušil.

Komise v reakci na usnesení Parlamentu představila dne 19. prosince 2011 návrh na revizi směrnice o uznávání odborných kvalifikací. Parlament po úspěšných třístranných jednáních zajistil změny, které požadoval, včetně zavedení dobrovolného profesního průkazu, vytvoření mechanismu varování, vyjasnění pravidel týkajících se částečného přístupu k regulovanému povolání, pravidel pro jazykové dovednosti a vytvoření mechanismu vzájemného hodnocení regulovaných povolání k zajištění větší transparentnosti. Díky tomu byla dne 20. listopadu 2013 přijata [směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/55/EU](#), kterou se mění směrnice Rady 2005/36/ES o uznávání odborných kvalifikací.

Následně přijal Evropský parlament a Rada [směrnici \(EU\) 2018/958 ze dne 28. června 2018, jež zavádí harmonizovaný test přiměřenosti](#), který mají členské státy použít před přijetím nové právní úpravy povolání. Dne 25. října 2018 Parlament přijal [usnesení o podpoře automatického vzájemného uznávání diplomů](#).

Louise Blandin / Mariusz Maciejewski / Christina Ratcliff
08/2020

